

Alp 2164
Larch

LITOVOS
NACIONALINIS
M. MAŽYTO
BIBLIOTEKA

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1985
RUGSĖJO MĖN. 28 d. / SEPTEMBER 28, 1985
PART TWO - Nr. 190(35)

Idėjos Juozo Brazaičio raštuose

Penktajam „Raštų“ tomui pasirodžius

JUOZAS KOJELIS

Juozas Brazaitis. *Raštai*. V-tas tomas. Religinės refleksijos, Lietuvių tautos tėvynės, visuomeniniai rūpesčiai, Anu meto aktualijos, Laiškai iš kelių. Papildymai. Redagavo Alina Skrupskelienė ir Česlovas Grincevičius. Chicago: I Laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti, 1984. Spausdino „Draugo“ spaustuve. Aplanas ir viršelis Ados Sutkuvienės. 548 psl. Kaina - 15 dol./Gauvana „Drauge“.

Per penkerius metus, pradedant 1980-aisiais, knygų lentynose išsiriškiavo Alinos Skrupskelienės ir Česlovo Grincevičiaus suredaguoti ir dailiu dail. Ados Sutkuvienės viršeliu ir aplanku papuošti Juozo Brazaičio penki *Raštų* tomai. Tai išliekantis paminklas 1974 m. mirusiam Juozui Brazaičiui, literatūros mokslininkui, kritikui, pedagogui, visuomenininkui, valstybininkui, rezistencinės ideologijos kūrėjui, strategui ir rezistentui. Poetas Bernardas Brazdžionis Brazaičio vaidmenį lietuvių tautos istorijoje yra taip nusakęs: „Juozas Ambrasevičius-Brazaitis įrodė, kad viename turtingos dvasios asmenyje, gyvenimui ir tėvynės praeikalavus, turinčiai gali reikėti mokytojas ir mokslininkas, žurnalistas ir visuomenininkas, politikas ir valstybininkas, rezistencijos kovotojas ir vadovas“ (*I Laisvę*, 1975 gruodis).

Redaktoriai ir leidėjas, I Laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti, savo užmojų pavyzdinčiai atliko: kaip buvo suplanuota, per rekordiniai trumpą laiką išleido visus penkis toms su penktajame tome išspausdintu visų tomų vardynu ir klaidų atitaisymu. Skaitant dar užkliūva viena kita nepastebėta korektūrų klaida, bet aplamai pastebėtų ir nepastebėtų klaidų nedaug. Į tuos toms dar netilpo daugelis Brazaičio raštų, pvz. knyga *Vienų vieni*, Juozo Daumanto *Partizanų* papildai ir nemaža straipsnių, paskelbtų periodikoje. Iš antros pusės, paskelbta nemaža tokių, kurie niekur nebuvo pasirodę. Malonu patirti, kad Brazaičio raštų leidimas dar bus tęsiamas.

Pirmojo *Raštų* tomo pastabose redakcija pareiškia atsiskaitanti „tematinio-ideji-

Kun. dr. Pranas Garšva, prof. Juozas Brazaitis ir kun. (vėliau vyskupas) Pranas Brazys 1955 metais, kada tuometinis „Drabininko“ redaktorius Brazaitis išlydėjo abu kunigus į Marijonų vienuolijos kapitulą.

Nuotrauka Vytauto Maželio

nio skirstymo, o taip pat ir chronologinės eilės. Tačiau iš tikrųjų tam tikra prasme pastebimas ir tematinis sugrupavimas, ir chronologinis ritmas. Pirmieji du tomai skirti grynai literatūrinėms temoms, trečiame jau paliečiami ir kitų kultūros sričių klausimai, ketvirtajame - susitelkta ties kultūriniais ir kultūros bei švietimo rūpesčiais, bet taipgi jau iškyla ir visuomeninė rezistencinė tematika, kuriai iš pagrindų skirtas penktasis tomas. Čia taip pat prisiglaudė keliolika Brazaičio straipsnių, kurie savo tematika priklausytų pirmiesiems tomams. Tai ne priekaištas redakcijai, bet padėka, kad vėliau surasta medžiaga įglausta į *Raštų* seriją, o ne palikta dūletui archyve ar periodikoje. Papildymuose sudėta 14 straipsnių, iš kurių devyni dar niekur nespausdinti, o taip pat po vieną latvių ir estų kalbomis.

Brazaitis - kultūros ar politikos žmogus?

Daugelis kultūrininkų apgailestauja, kad gimęs kultūrai Brazaitis, atsidūręs tremtyje, savo jėgas atidavęs nevaisingai politikai. Lietu-

viškoji kultūra dėl to patyrusi nuostolių. Tad kas iš tikro Brazaitis - kultūros ar politikos žmogus?

Daugeliui jau vien politikos žodis sukelia valdymo galios, jos naudojimo ir piktnaudžiavimo bei partinių rietenų asociacijas. Dirbdamas Vlike, Brazaitis su tokia politika turėjo susidurti, ir tai jį slėgė. Ne kartą tuo laikuose bendraminčiams nusiskųsdavo. Tačiau, ko daugelis nesupranta, Brazaitis bes skundo prisimėmė rezistencijos naštą. Juozo Girniaus žodžiais, „kas kitiems buvo tik politika, jam buvo rezistencijos šventa pareiga. Jai save aukojo, nepaisydamas, kad šioj veikloj jam buvo lemta tik kartėlį patirti“ (*LKMA Suvažiavimo darbai*, X t., 57 p.).

Penktajame *Raštų* tome randame tuo klausimu paties Brazaičio pasisakymų. Kad jis nebuvo koks perbėgėlis iš vieno veiklos lauko į kitą, o kultūrą ir rezistencinę politiką organiškai rišo, aiškėja jau iš prieškarinių pasisakymų *XX Amžiaus* vedamuosiuose, pvz.: „Visi turi būti kūnu ir dvasia pozityviai ir aktyviai pasinėre valstybės reikaluose ir jos gyvenime“ (286 p.); „Vyčio kryžiaus nešiotojai... (atneša) ir mūsų

gūdziajam metui šauksmą: ne tam mes vargom, ne tam ir anie tautos vaikai paaukoti, kad gyvieji užmirštų laisvę, kad užmirštų kovas ir budėjimus“ (260 p.).

Tas pačias idėjas jis skelbia ir atsidūręs tremtyje, tik valstybės reikalais rūpėscius pakeitęs rezistencija. Kai politika turi tendenciją ryškinti skirtingumus, rezistencija tampa veikimo jungtimi. Kalbėdamas apie 1940-1941 m. bolševikų okupaciją, taria: „Rezistencija sujungė visokių nusistatymų žmones, pasiryžusius kovoti su okupantu. Aktyvistų frontas buvo pirmą naujų laikų rezistencinė organizacija, rezistencijos lopšys“ (134 p.). Rezistencijos ir politikos santykis iškyla rezistencinių ir politinių organizacijų aptarimuose: „Rezistencinė kovos organizacija telkiasi tie, kuriems pirmiausia rūpi pasipriešinimo akcija. Dėl programinio vidaus vieningumo jie nelinkę sukti sau galvos... Kai politiniai grupės būdingas užsikonservavimas senosios doktrinų formulėse ir polinkiuose įaimėti valdžią, tai rezistencinės kovos organizacijoms būdingas veržlumas ir praktinį veikimą ir polėkis ieškoti naujų susigrupavimo pagrindų“ (137-8 p.).

Rezistencijos sampratą Brazaitis ilgainiui iš pasipriešinimo Lietuvos pavargėjui, Vakaruose priemonėmis, praplėdė ir pasipriešinimą kitai dvylypei grėsmei: a) iš Rytų ateinančiai infiltracijai ir lietuvių dvasią - „smurtu, klastos, demagogijos ir kitų totalistinės dvasios metodų“ ir b) grimzdinimui „Vakaruose išaugusį ramybės geismą, kuris veda į oportunizmą ir kapituliaciją“ (153 p.). Ir tokiai nelemtai Rytų ir Vakarų įtakai jis skelbia pasipriešinimą: „...kova dėl lietuviško reikalo tegali būti prasminga, pagrįsta ir viltinga, kol... „principai bus statomi aukščiau už oportunizmą; kova už juos bus vykdoma visuotiniai, totaliai; moralės dėsniai vadovaus veiklos kryptį ir tarpusavio

santykiams; tie patys reikalavimai bus taikomi kitiems kaip ir sau“ (154 p.)

Lyg Nemuno srovė ties Rambynu, Brazaitis ramia dinamika rezistencijos darbą tęsė net tada, kai jo širdis jau buvo sprogsi. Paskutiniai du didesni darbai, kuriuos atliko prieš mirtį, buvo skirti rezistencijai: 77 puslapių leidinys *Vienas iš rezistencijos kartos*: dr. Pranas Padalis ir studija *Lietuvos žydų likimas ir Laikinoji Lietuvos vyriausybė*. Pats ligos sunaikintas, susimąstęs prie Padalio kapo, į ateitį Brazaitis žiūrė tokiu melancholiška viltimi: „Trauksis tos generacijos, tos rezistencinės generacijos, asmenys. Bet yra viltis, kad jie bus palikę ar pažadinę gyvą kitiems rezistencinę dvasią. Tokią dvasią, kuri asmenį darytų asmenybe, pranašesne už aplinkos asmenis, tesirūpinusius savo „aš“, kuri Lietuvai paliktą indėlių... Tokia patikima istorijos raida. Ir mūsų išievių istorijos“ (*Raštai*, IV t., 405 p.). Studija *Lietuvos žydų likimas ir Laikinoji Lietuvos vyriausybė* turėtų vietos rasti VI-me *Raštų* tome.

Analizės nepakanka

Pastaruoju metu mūsųose labai madingi simpoziumai, problemų moksliniai tyrimai, analizės, žvilgsniai į išievią, žvilgsniai į Lietuvą, liuanistinio švietimo moksliniai tyrimai, anketų interpretacijos - tai temos, užgožiančios konferencijų, suvažiavimų, seimų ir kongresų programas. Visa tai gerai, tik bėda, kad tie „moksliniai tyrimai...“ moksliniais tyrimais ir pasilieka. O ne kartą tyrinėjamos problemos, kurios, anot vieno mūsų filosofo, yra savaime aiškios. Brazaitis klausimų svarstymus irgi paprastai pradeda analize. Tai lengvai pastebės skaitytojas, versdamas penktojo *Raštų* tomo lapus. Štai charakteringos straipsnių temos: „Apie kultūros reikalą tremtyje“, „Budėjimas naktį“, „Pavargimo grėsmė“, „Srovė ir uola“, „Rytai ir Vakarai mummyse“, „Vienybė, iliuzija, utopija“, „Laisvinimo problemos“, „Žmonės ir idealai laiko tėkmėje“ ir kt.; keli rašiniai tarptautinės politikos klausimais ir net 19 vedamųjų iš prieškarinio *XX Amžiaus* skaitytoją stebina analizių įžvalgumu. Bet Brazaitis analize nepasitenkina, nes, jo žodžiais, „viena analizė tegali silpninti dvasią“, todėl „konstruktivios išvados visada prašosi padėties analizė“ (114 p.). Ir daugiau negu pačios analizės skaitytoją stebina paprastais žodžiais, aiškiomis sąvokomis, elegantiškai ritmingais sakiniiais, reiškiama ir logiškai pagrįstos konstruktyvūs išvados.

Štai pora pavyzdžių. [rodė faktišką pavargimo grėsmę, jai atsipirti 1954 m. rašytame straipsnyje daro tokias sugestijas: a) dalyvavimas kolektyvuose „duoda dvasinių paskatų“, b) dalyvavimas nedaugelyje organizacijų leidžia pasireikšti „ne tik buvimu, bet ir veikla iš visos dvasios“, c) diskusijose prieš (Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

- Padėka ir viltis.
- Idėjos Juozo Brazaičio raštuose - penktajam „Raštų“ tomui pasirodžius.
- Naujas lietuvių kalbos vartosenos vadovas.
- Vlado Slaito eilėraščiai.
- Nuomonės ir pastabos.
- Nauji leidiniai.
- Literatūros vakaras Chicagoje.
- Drobėje ar granite pagauti žmogaus patirtį.
- Ateitininkų kongreso dailės paroda aplanais.
- Renginiai šį rudenį.

Kertinė Parastė

Padėka ir viltis

Pamokslas per šv. mišių liturgiją, baigiant Ateitininkų jubiliejinį kongresą Chicagoje 1985 m. rugsėjo 2 d.

Dėkokite Viešpatui, nes jisai geras, jis maloningas per amžius...
Dėkokite Aukščiausiam Dievui, nes jis maloningas per amžius.

- Ps. 136

Kaip iškilmingo choralo ritmas, šios psalmės gaida nori mums išreikšti didelę tiesą - padėka yra ne tik išraiška, bet giliausioji priežastis dvasinės laisvės ir džiaugsmo, kuris spontaniškai veržiasi iš mūsų smens pačių slapčiausių gelmių. Tai dėkingumo nuotikos pergyvenimas. Dėkingumas gimsta, kada mes esam nelauktai nusteibinti kokio nors nepaprastai gražaus ir palaimingo įvykio. Pvz., staiga prieš mūsų akis pasirodo laumės juosta, vaikstant gamtoje ir stebint saulėlydį ar atsigulus pievoje anksti rytą ir matant kaip nuostabiai žaidžia spalvos rasos lašeliuose, arba visiškai netikėtai nugirstas lakštingalos suokimas... Šie ir panašūs nelaukti įvykiai mūsų yra išgyvenami kaip *Dovana*. Šitokiais atvejais mūmose subangavęs dėkingumas turi nuostabią, pabudinantią iš nuobodulio ar letargijos, pakeliantį galią. Tai yra laisvinanti, išibarsčiusius ir gal mūsų jau pamirštus gėrio momentus sujungianti galia, labai panaši į *malda*. Dėkingume, kaip ir maldoje, iškyla ir susilieja trys svarbiausieji širdies ir dvasios veiksmi, būtent: *garbinimas* arba gyrius, nes jisai yra iššauktas vertybių intucijos; *laiminimas* - grynai religinio pobūdžio pergyvenimas, nes jis pasireiškia, kada įvairios dovanos, kurias mes nelauktai gauname, pergyvenamos, kaip „iš anapus“ gauta palaima; ir, pagaliau, *padėka*, kuri išreiškia asmenišką užsiražavimą, įsijautimą ir jautrų atsakymą į dovaną. Mes per šias tris ar keturias dienas, kurioms nuosirdžiai rengėmės ir nedrausiai tikėjomės pasisekimo, buvom tiek ir tokiomis nelauktomis dovanomis praturtinti, kad sunku surasti atitinkamų žodžių išreikšti tam visuotinam subangavimui, kuris spontaniškai, lyg banga, džiaugsmingo entuziazmo ir gliai pajustos meilės banga,

užliejo visus jau nuo pat pirmojo vakaro, kada literatūros, muzikos ir meno kūrinių sužerėjimas, perteiktas mums daugiausia per mūsų jaunųjų šeimos narių rankas, užkūrė šitą nuostabų židinį. Apie jį mes ir būrėmės ir kurio akivaizdoje, lyg misterija, vystėsi visa Kongreso programa. Ar galės kas pamiršti tą vakaro mistiką, kuri apgaubė visus, žengiant ir sekant kryžių Tėvynės vakare? Ar lengvai išdils iš atminties iškilmingųjų mišių liturgija ir mūsų jaunųjų, 20 šimtmečio vaidilučių, malda į Mariją?

Evangelijose minimas graikų kalbos žodis KAIROS. Juo buvo norima išreikšti tuos palaimos, vidaus pasaulio suspindėjimo momentus, kurie mus uždega sielos palaima ir nuostaba, nes jie mus „užklumpa“ visai nepasirengus, todėl mūsų pergyvenami kaip *dovana*. Šitais KAIROS momentais asmuo visas pabunda, stebuklingai nauja šviesa tampa nuskaidrinta ir mūsų aplinka, daiktai įgyja naują žavesį... Viskas tarsi dainuoja. (Prisiminkim mūsų Maironį, taip nuostabiai suspindėjusį jaunatve: „... taip giedra ir linksma, tiek šviečia vilties! Vien meilę norėtum dainuoti...“)

Reikia rinkti tuos neišsakomos palaimos momentus, kaip retus brangakmenius, nes jie būtini mūsų asmens brendimui, siekiant vis tobulesnio orumo ir kilnumo laipsnio. Kiekvienas iš mūsų esam apdovanoti - mums yra suteiktas daugiau negu deimantas ar koks retas brangakmenis. KAIROS suspindėjimas mūsų kasdienoje yra mums nedviprasmiškas priminimas, kad toji mums neužtarnautai suteiktoji *dovana* - tai ne brangus metalas, sunkus ir nesikeičias, bet paslaptinga gyvybė virpas *daugas*, kurį būtina nuolat prižiūrėti, apsaugoti (Nukelta į 2 psl.)

Juozas Brazaitis Lietuvių Fronto Bičiulių stovykloje 1963 metais. Iš kairės: Vytautas Vaitiekūnas, Juozas Brazaitis, Stasys Barzdukas, Leonardas Valiukas ir dr. Kazys Ambrozaitis. Nuotrauka V. Plidžinskio

Idėjos Juozo Brazaičio raštuose

(Atkelta iš 1 psl.)

neapykantos dvasia oponentui nurungti „pastatyti diskusiją, vedamą kooperavimo dvasia tiesai surasti“, d) „veikimas ... pabarimais, komanda kitiems mūsų sąlygomis nėra sveikas, e) darbų veikimą „reikia pastatyti prieš žodžių veikimą“ ir t.t. (108-118 p.).

Kitas pavyzdys. 1953 m. 1 *Laisvę* paskelbtame straipsnyje „Srovė ir uola“ Brazaitis nagrinėja lietuvių politinės diferenciacijos kelius ir daro išvadinis siūlymus (129-139 p.). Tai buvo laikas, kai pats Brazaitis buvo skaudžiai paliestas Vlike sukeltų intrigu ir vyko stiprūs susidūrimai tarp frontininkų ir krikščionių demokratų dėl nepasaulėžiūrinės politikos. O Brazaitis, tarsi tos kaitros nepalietas, ramiai analizuoja politinių partijų ir rezistencinių sąjūdžių kilmę, darbus, skirtumus ir panašumus, o išvadose rekomenduoja idėjas, formuluotas svarstymuose apie valstybės pagrindus leidinyje *L pilnutinę demokratiją*.

Temų aktualumas

Lietuvoje ir išeivijoje paskelbtuose publicistiniuose straipsniuose Brazaitis kelia klausimus, kurie aktualūs visam laikui, o ne tik tai dienai, pvz., minėjimų prasmė, keliai į vienybę, privati iniciatyva visuomeniniame veikime, Lietuvos išsilaisvinimo perspektyvos, politinių srovių ir sąjūdžių evoliucija Vakaruose ir pas mus ir t.t. Net laiškuose iš prieškarinių žurnalistų kelionių į Latviją, Suomiją ir Lenkiją (317-390 p.), spausdintuose *XX Amžiaus* dienraščio, Brazaitis ir šiandien nepraradęs aktualumo. Mat jo visi stebėjimai ir pastebėjimai vis atsikreipia į lietuviškuosius interesus.

Susipažinkime su kai kuriomis jo taupiais žodžiais dėstomomis išvadomis anksčiau minėtais klausimais. Dėl minėjimų prasmės jau 1940 m. jis rašė, kad „tautos šventės yra viena iš geriausių progų ne tik po praeitį nardyti, o idiegti visuomenei bendrus siekimus... idėja tada daros gyva ir ima gyvenimą formuoti, kada iš atskirų žmonių galvų ji išsina, kada pereina per šviesuomenę ir nusileidžia į visuomenės protus ir širdis. Šitokiu būdu anas visokių iškilnių šablonas gali gauti naujos gyvybės, paskatinamosios galios ateičiai... Dabarties atsirėmę, galime žvelgti į ateitį“ (303-304 p.).

Apie vienybę: „Juo garsesnė yra vienybė lūpose, juo ji yra tylesnė darbuose“ (155 p.). „Yra pati didžiausia klaida ir

Juozas Brazaitis Los Angeles 1963 metais — rašytoja Alė Rūta jam įteikia Los Angeles Lietuvių Fronto Bičiulių sambūrio adresą.

iluzija, kad vienybė palaikoma tikslu“ (158 p.), ogi „klaidos mėgsta puošti šauniomis frazėmis“ (297 p.), kai tuo tarpu „didžiosios tiesos dažniausiai paprastos. Jos tokios paprastos, kad net minios nuostabos nekelia“ (297 p.). „Yra vertybių, kurias tenka labiau branginti už vienybę — netgi vienybės kaina. Tarp jų yra ir laisvė, ir teisė, ir teisingumas, ir moralė, ir žmoniškumas ir t.t.“ (159 p.).

Jau keli dešimtmečiai, kai mūsųose diskutuojamas privačios iniciatyvos klausimas. Patekę į lietuvių gyvenimo vadovietes ar įsivaizduojant ten esančią privačios iniciatyvos reikšmę dažniausiai neigia. Brazaitis dar Nepriklausomoje Lietuvoje 1938 metais rašė: „...privati iniciatyva gali būti puikus talkininkas valstybinio mato interesams“ (262 p.). Jis dėstė, kad žmogaus vertė remiasi darbu, o ne užimamomis pareigomis ar priklausymu kokiam grupei. „Homo locum ornat, sed non locus hominem“. Išeivijoje tą mintį dar stipriau pakartojo: „Neįmanoma patikrinti, ar kolektyvinė, veiksmų, ar individualinė iniciatyva yra daugiau nuveikusi net Lietuvos laisvinimo ir lietuviybės išlaikymo darbe“ (116 p.).

Kalbėdamas apie Lietuvos išsilaisvinimo ar išsilaisvinimo perspektyvas, jis jau 1954 m. įspėjo planuoti „ilgos distancijos kovą dėl Lietuvos ir lietuvių“ (101 p.). „Laisvės kelyje nepakanka rūpestingai kartoti bendrus laisvinimo žodžius, o reikia numatyti konkrečius uždavinius kiekvienam metui, kiekvienam kartui. Tada bus šaudoma į taikinį, o ne į orą“ (193 p.). Gi mūsų formalieji laisvinimo kovos vadovai kartkarčiais papranašauja greitą išsilaisvinimą. Gal todėl ir veiklos planų neturi, — trejus-penkerius metus išlauksime tyliai.

Praeitis, dabartis, ateitis ir „politika“

Brazaitis nemėgo kalbėti apie praeitį, neskelbė savo prisiminimų. Jam visada rūpėjo ateitis. Pvz., turėdamas galvoje autoritetu paremtą Lietuvos vyriausybę, 1938 m. *XX Amžiuje* rašė: „...praėjis ir dabartis yra tik mūsų priemonės, ateitis viena yra mūsų tikslas. Dėl to šiandien ir laukiama iš priešakyje stovintųjų ne tiek gražių kalbų, kiek planų — ar bent šokių tokių gairių ateičiai kurti. Užrūstomis akimis eiti — nusibodo“ (261 p.). Išeivijoje jis žvilgsnį į ateitį dar labiau paastrino.

Bandydamas prasiskverbti į ateitį, savo išvadose Brazaitis yra ir suklydes. Pvz., dar gyvendamas Vokietijoje 1949 metais, ir paveiktas su pirmaisiais sunkumais susidūrusių imigrantų Naujajame pasaulyje pranešimų, jis manė, kad nepalankios fizinės aplinkos paveiktas imigrantas paverstas profesiniu proletaru, ilgainiui turės proletarėti ir dvasiškai... Po fizinio darbo jis ilgai nesijaus pajėgus intelektualiniam darbui. Jis ims skursti intelektualiniu atžvilgiu. Jis primityvės kultūrinis atžvilgis“ (83 p.). Bet atvykęs į Ameriką, jis greitai suprato, kad dvasią pirmiausiai luošina ne metai ir sąlygos, bet „stipriau ima traukti gyvenimo patogumai... stipriau nei anie norai, lig tol vadinti idealais“ (109 p.).

Pervertino Brazaitis ir jaunosios kartos lietuvių intelektualų įsiliejimą į Amerikos akademinį gyvenimą: „Išilieję į mokslo įstaigas, naujos generacijos imigrantai intelektualai negalės nedaryti pozityvios įtakos“ (179 p.). Pasišovę moksliskai tyrinėti viską, ar neturėtų moksliskai patyrinėti ir Brazaičio pranašautą įtaką. Išvados išlauksime tyliai.

(Nukelta į 4 psl.)

Padėka ir viltis

(Atkelta iš 1 psl.)

nuo šalčio ir vėjo ir maitinti meile.

Padėka, minėjome, yra viena konkreti dėkingumo išraiška. Mes šiame jubiliejiname kongrese, neabejoju, retkarčiais galėjome šį dėkingumo jausmą patirti. Būti vienminčių tarpe, nuosirdžiai pažvelgti, ką mūsų sąjūdis yra kiekvienam asmeniškai davęs ir dar žada duoti, įsitikinimas, kad yra kažkas, ko pilnai nei mūsų šūkis, nei kita kokia formulė negali išsakyti, bet kas mus visus jungia iš vidaus. Tai turėjo pažadinti kiekviename iš mūsų neapsakomą palengvėjimą, mielą išsilaisvinimo pergyvenimą. Todėl visiškai natūralu, kad mes dabar norime už visa tai nuosirdžiai padėkoti.

Ta pačia proga, pajutę sielose toki išsilaisvinantį ir keliantį palaimos jausmą, mes turėtume prieš išsiskirstydami padaryti dar vieną sąmoningą pasiryžimą — pamiršti tai, kas galėjo praeityje, dėl daugelio asmeniškų ar kitų aplinkybių, mūmyse sužadinti nedraugiškumo, priešiško ar net pykčio pergyvenimus, šalta izoliavimąsi arba apsiribojimą tik sau patinkančių ar mums pataikaujančių asmenų būreliu. Esu įsitikinęs, kad tai yra ne kas kita, kaip dabarties gyvenimo sąlygų poveikyje nutrukusios komunikacijos arba tiesiog nesupratimo išdava. Viskas, viskas šioje dėkingumo atmosferoje turėtų ištripti. Juk mes visi, nesvarbu kokie intelektualinio lygio, visuomenėje užimtos pozicijos, skirtingi teoretiniai įsitikinimų visuomeninio-politinio gyvenimo klausimais, pedagoginės metodologijos ir meninio skonio, — visi privalome atgaivinti bičiulišką nuotaiką, kuri savotiškai mus išvaduoja iš mūsų „as“ ratelio, ištrpd nepasitikėjimo ar įtarimo ledus ir vėl atveria kelius į kiekvieno idėjos brolio ir sesers širdį. Kardino Newmano kartojama frazė „Cor ad cor loquitur“ (širdis kalba į širdį) padarys nepaprastai daug, uždegs mus jaunatviška džiugios kūrybinės šviesos ir bendradarbiavimo nuotaika, kuri, man atrodo, jau dabar šiame Kongrese pradėjo reikštis ir kuri nepivalo užgesti.

Dėkingumas — tai nuostabi jėga, kuri visai nejuociam šitai atliks. Esame viena idėjinė šeima, mes riša viena siela — tas aristoteliškasis visa apgaubias ir įprasminas ENTELECHEJA ženklas, kuriame, lyg ribų nežinančioj erdvėje, visi sutilpsime. O šito vieningo idėjinės šeimos nusiteikimo mums visiems gyvybiškai reikia, nes mūsų didysis tikslas — visa atnaujinti ir perkeisti Kristuje ir pastangos ne tik palaikyti mūsų tautos gyvę, bet ir ją prikelti naujam gyvenimui mus rimtai įpareigoja suglausti gretas ir vieningai priešintis didžiajam priešui — sekuliarizmui — bedieviškajam humanizmui, kuris nenumaldomai veržiasi į visas gyvenimo sritis, kuriam nieko nereikia nei valstybių, nei kontinentų ribos, ir todėl ir mes visi visuose kontinentuose esam išstatyti į šį pavoju.

Šio Kongreso metu mums buvo suteikta proga trumpai, bet atvirai ir nuosirdžiai, pažvelgti į Ateities sąjūdžio nueitąjį kelią per šiuos pastaruosius 75 metus. Pabuvę kartu šventiškoj nuotaikoj ir, tikiu, atsinaujinę, mes grįšim į savo gyvenvietes, įsitikindami, kad tokiu pat ryžtu, kaip ir mūsų pirmtakai, mes jau pajudėjom Kristaus nurodytu keliu pirmyn. Mes grįžtam namo atnaujinę pagrindinį mūsų įsitikinimą,

kad ATEITIS yra žymiai daugiau negu tik viena iš mūsų kultūrinių organizacijų, bet yra unikalus, tik mums lietuviams tikintiesiems savitas sąjūdis, įpareigojantis savo narius liudyti Kristų ir visas tas vertybes, kurias jis savo Geraja Naujiena ir savuoju gyvenimu skelbė. Šitokia vieninga ir aiški mūsų kelio pirmyn į ateitį programa. Šitos linijos laikydamiesi įstengsime nepasiklysti šio meto įvairių šukių, sąjūdžių ir prieštarūnų ideologinių pažadų labirinte. Ateitininkija privalo pasijusti esanti kviečiama, turinti ypatingą ir kilnų *pašaukimą*, šventą pareigą ir uždavinį — skelbti Kristaus Priskėlimo *viltį* ir josios pergalę. Dabartinėse sąlygose kovoti mums reikia liudyti visa savo asmenybe, savo darbu, kūryba, nesibijant net kančios, tas nelygstamasias vertybes, kurias mums apreiškė savo Geraja Naujiena pats Kristus ir užtikrino jų galutinę pergalę savuoju Priskėlimu. Kelionę, kurią mes ryžtamės tęsti, ir visas mūsų pastangas jau nuo šios dienos turės žymėti *Viltis*. Viltis yra būdinga keliautojų — piligrimų dorybė. Viltis yra tokia dorybė, kuri apjungia savy vižiją ir akciją, lūkestį ir troškulį, bet sykiu tampa įpareigojančia galia niekadoms neišleisti iš akių mūsų dvasinės vizijos atskleistą galutinį tikslą. Vilties neturėtume sumaišyti su optimizmu ar jo priešingybe — pesimizmu. Šiuos pastaruosius galėtume palyginti su tam tikros rūšies „politikierium“, kombinuojančiu, darančiu rizikingus posūkius ir beatodairiškai bandančiu vis naujus kelius. Ne Viltį geriausia būtų pavadinti *Motina*, kuri leidžia savo vaikams kely į kalno viršūnę nuolat skaidrėti, nepasiduoti nusivylimui, bet skatina keliaavimo aistrą siekti vis tolimesnį horizontą. Norėdami dar kiek paryškinti, kodėl *viltis* yra mums visiems tokia reikalinga, pažvelkime į ją iš maldingumo pusės. Ir tikėjimas, ir viltis, ir meilė — tos trys didžiosios „teologinės“ dorybės, kurios įprasmina, nuskaidrina ir veda žmogų į pilnutinį savo asmens atbaigimą, turi savo ypatingą *maldos gyvenimą*. Tikėjimas veržiasi į maldos gyvenimą įvairiausiom formom, bet jos visos išreiškia pagrindinį įsitikinimą — „gyvenu tikiai Dievo žodžiu“. Viltis gi atsiveria maldos pasauliui kaip *laukianti tyla*. Meilė mūsų pasaulyje pasiskardena toje kryžkelėje, kur Tyla ir Žodis susitinka. Meilės malda — tai nuostabi akcija, o Žodis, priimtas tikėjimu, krenta lyg sėkla į tyliąją Vilties žemę. Meilės TAIP — AMEN — Tebūnie... visuotinam priklaus

Kun. dr. Valdemaras M. Cukuras, Ateitininkų Federacijos dvasios vadas, skaito paskaitą „Ateitininkija kryžkelėje“ Ateitininkų jubiliejiname kongrese Chicagoje 1985 m. rugpjūčio mėn. 31 d. Nuotrauka Vidos Kuprytės

somumui iš tikro padaro tai, kas šitą meilę gimdo. Šitame mūsų TAIP, mūsų teigiamam atsakyme išreikšta tai, kam prancūzai nori pasakyti žodžiu „disponibilitė“, anglai — „availability“, vadinasi, nuolankus „keliautojo“ išpažinimas: „Esu pasiruošęs, usi“.

Esam pasiruošęs viskam, nes viltis savo egzistencinėje sampratoje reiškia *atvirybę* bet kokiam netikėtumui, nuostabai, netgi laikinam apstulbimui (angliškai — „surprise“). Šitokią viltį, mes žinom, jau ne kartą yra paliudiję mūsų kenčiantieji broliai ir sesės Lietuvoje ir ištėmė, kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose. Tokia *viltis*, kuri yra atremta į absolutinę viltį, apsaugo juos nuo sudūžimo ir dvasinės mirties. Ir mums, kuriuos gali pasitikti visai kitokios staigmenos, vadinės ar išorinės, būtina išgudyti savyje tokią viltį. Norėčiau įspėti mūsų visų, dalyvaujančių šiame Kongrese, nuotaikas ir įžiūrėti šiame šventiškame džiaugsme ir jaudinančiam mūsų palietusiuose momentuose, kaip Tėvynės vakare, iškilmingųjų šv. mišių metu ar pabuvojime idealistiškai sušvitusių bičiulių tarpe jau žiebtą *vilties* liepsną. Paduokim vienas kitam rankas ir leiskimės tolyn — į ateitį. Mūsų darbai, pastangos ir

nauji planai — viskas tebūna atliekama ne stoisku ryžtu visom savo jėgom, dantis sukandus, priešinant nepalankiam vėjui, krauju paplūdusiu žaidžiu nepaisant ir pasitikint tik savuoju genium, savo jėgom. Visai ne. — Baigdamas noriu jums pacituoti paskutinį sakinį, kurį užrašė savo Evangelijos aprašyme evangelistas Lukas: „Jėzus nusivedė mokinius palei Betaniją ir, iškėles rankas, palaimino juos. Laimindamas jis atsiskyrė nuo jų ir pakilo į dangų. Jie pagarbino jį, paskui *didelio džiaugsmo kupini*, sugrįžo į Jeruzalę“ (Lk.24:50).

Mūsų kelias tolyn ir aukštytyn negali būti tik nuolatinio liūdesio lydymas. Mūsų įsitikinimas — ir tai paliudija mūsų *viltis*, yra tai, kad mes niekuomet nepasijusim esą vieni. Mūsų, kad ir mažyčiai židiniai, kad ir geografinių tolių atskirti, turi paslaptingą jungtį, vieną vienintelį šaltinį, kuris palaiko tą mūsų idėjinę liepsną. Tai Kristus — mūsų Brolis, mūsų Viešpats, mūsų Priskėlimas ir Gyvenimas. Todėl mūsų kelias ir mūsų kelionė yra džiaugsminga ir viltinga. Argi kitaip ir gali būti?....

Kun. Valdemaras M. Cukuras
Ateitininkų šeimos kapelionas

Mergaičių procesija po Ateitininkų jubiliejinio kongreso Chicagoje iškilmingųjų šv. mišių Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje 1985 m. rugsėjo mėn. 1 d. Priekyje: Rima Polikaitytė, toliau — Marytė Končiūtė, Vaiva Vygantaitė.

Nuotrauka Vidos Kuprytės

Per Ateitininkų jubiliejinį kongresą Chicagoje Tėvynės vakaro eisenoje Chicagos Kun. Alfonso Lipniūno moksleivių ateitininkų kuopos vėliavą neša Paulius Bindokas, Hamiltono moksleivių ateitininkų kuopos vėliavą — Danutė Grajauskaitė, Toronto moksleivių ateitininkų kuopos vėliavą lydi Gailė Jonytė.

Nuotrauka Vidos Kuprytės

Naujas lietuvių kalbos vartosenos vadovas

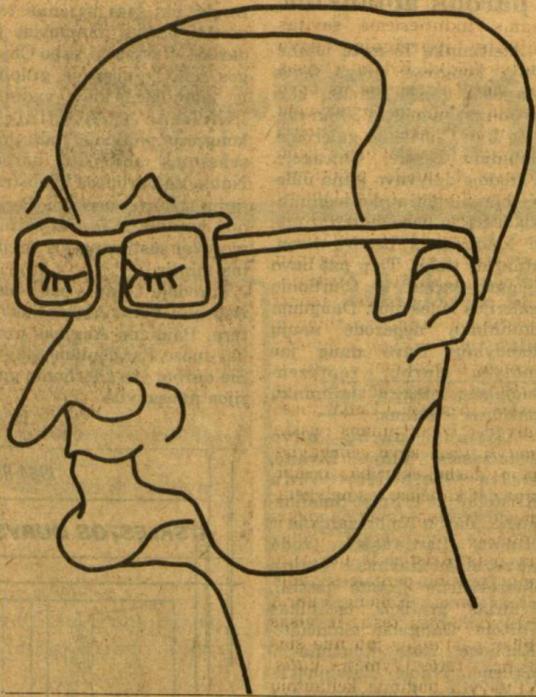
ANTANAS KLIMAS

Juozas Vaišnys, SJ *Praktinė lietuvių kalbos vartosenos vadovas*. Chicago: JAV LB Kultūros taryba, 1985. Mecenatas — Lietuvių Fondas. 240 puslapių. Kietais viršeliais. Kaina — 8 dol. Gaunama „Drauge“.

Jau keliolika metų tėvų jėgų leidžiamas žurnalas *Laiškai lietuviams* turi kalbos skyrių. Su mažomis išimtimis šis kalbos skyrius, trumpai vadinamas „Kalba“, buvo vieno žmogaus darbas: jį jau daugelį metų „pagamindavo“ pats *Laiškų lietuviams* redaktorius tėvas Juozas Vaišnys, SJ. Jau prieš kelerius metus buvo pastebėta, kad reikėtų visus šiuos naudingus kalbos vartosenos patarimus surinkti į vieną vietą. Iš tikrųjų tam tikra prasme tai ir buvo padaryta: Lituanistikos seminarui, jau 12 metų vykstančiam netoli Akron, Ohio, buvo surinktas toks visų šių kalbos skyrių rinkinys ir šviesoraščiu padaugintas. Visi, kuriems teko pasinaudoti šiuo gana stambiu tomeliu, vertino jį naudą.

1982 metais t. Vaišnys sudarė ir JAV LB Kultūros taryba išleido nedidelę, bet taip pat labai naudingą knygėlę *Dabartinė lietuvių kalbos rašyba*. Ši knygelė buvo reikalinga, nes ne visiems buvo aišku, kokios rašybos pakeitimai buvo oficialiai įvesti Lietuvoje. JAV LB Kultūros taryba, vadovaujama Ingridos Bublienės, pradėjo t. Vaišnio prašyti tas dvi jo darbo „dalis“ sujungti į vieną knygą. Jis, suprastamas reikalo svarbą, tai ir padarė. Dėl to dabar ir turime vieną iš patį reikalingiausių ir naudingiausių praktinio lietuvių kalbos vartojimo vadovų, kurio tolimasis pirmtakas, galima sakyti, yra buvęs dar 1939 metais pasirodęs *Kalbos patarėjas*, kurį paruošė Leonardas Dambrauskas (Dambriūnas).

Ši *Praktinė lietuvių kalbos vartosenos* susideda iš dviejų pagrindinių dalių: I. Lietuvių

Kun. Juozas Vaišnys

kalbos rašyba (p. 13-53) ir II. Nevartotini žodžiai ir posakiai (p. 54-239). Pirmoje dalyje, nors ji yra pavadinta tik „Lietuvių kalbos rašyba“, duodamos ir pagrindinės skyrybos taisyklės (p. 40-53). Šiame skyriuje autorius taip pat pasisako dėl Lietuvoje priimtų rašybos pakeitimų.

Visos tos kalbininkų įvestos rašybos reformos labai protingos ir logiškos. Kai kurias jau ir pirmiau kalbininkai siūlė įvesti. Kai kas, nesupapildęs su tomis reformomis, pradeda įtartinėti, kad gal ten yra įvelta kokių nors mums nepriimtinių ideologinių dalykų. Vienintelis mums nepriimtinas dalykas, įvestas ne kalbininkų, bet partijos organų — tai Dievo ir krikščioniškų švenčių rašymas mažąja raide. Mes, be abejojimo, to nesilaikysime, bet visi kiti rašybos pakeitimai ir suvienodinimai mums yra visiškai priimtini.

Mums juos priimti reikia, nes būtų labai keista ir nepatogu, jeigu Lietuvoje būtų vienokia rašyba, o čia, iševijoje, kitokia (p. 15).

Po to (p. 15, 16, 17) čia išvardijamos tos rašybos reformos. Gal pati akivaizdiausia yra ta, kad žodžiuose *bjaurus*, *pjauti*, *spjauti* ir visuose jų vediniuose (kaip, pvz., *rugpjūtis*, *ispjauti*, *pjaustyti* ir t.t.) nuo dabar visada rašysime „j“, o ne „y“. Ta proga knygos autorius priduria:

O kaip su žodžiu *ieva*, *iešmas*, *iešis*, *ieškoti* rašymu? Juk čia pradžioje žodžio tariame *j*, o rašome *i*. Minėtoji kalbos komisija Lietuvoje buvo nutarusi ir šiuos žodžius rašyti su *j*, bet pasipriešino bibliotekininkai, enciklopedininkai ir kiti, kurie turi sudarę įvairius sąrašus pagal alfabetą. Jie skundėsi, kad jeigu dabar vietoje *i* rašysime *j*, tai reikės pertvarkyti tuos sąrašus, kas sukels įvairių

nepatogumų. Kalbininkai nusileido ir šiuos žodžius paliko be *j*. Paskui spaudoje pasirodė kritikos, kad dėl tokių materialinių motyvų atsisakyta principo. Tikrai keistai atrodo, kai pasižūrimė kad ir j tokį sakinį: *Jie nuvažiuo į Jiezną ieškoti Ievos*. Čia visi keturi žodžiai *Jie*, *Jiezną*, *ieškoti*, *Ievos* tariami vienodai — su *j*, bet du rašome su *j*, o kitus du su *i*. Labai galimas daktas, kad ateityje šiuos žodžius rašysime su *j*, bet kol kas juos teberašome be *j* (p. 16).

Ką gi padarysi: visiško vienodumo ir ši paskutinė rašybos reforma, aišku, nepasiekė, nors mėgino. Gal dėl to ir nenustabu, kad kai kurie mūsų laikraščiai iš tikrųjų ir rašo: *jietis*, *jienos*, *jieškoti* ir pan.

Daug painiauos lietuvių kalbos rašyboje — čia mes kalbame, žinoma apie bendrinę, literatūrinę kalbos rašybą — sudaro tam tikrų priešdėlių bei žodėlių rašymas tai drauge, tai atskirai. Šioje knygoje tokios taisyklės yra labai aiškiai išdėstytos, su išimtimis, kadangi ir čia, kaip anksčiau minėta, visiško suvienodinimo gal ir negalima tikėtis. Būtų labai gerai, jeigu mūsų laikraščiu, žurnalu, knygų redaktoriai bei korektoriai šių taisyklių laikytųsi. Taip pat ir rašytojai, mokytojai bei knygų leidėjai. Būtų paprasčiau, vienodžiau ir kultūringiau. Jeigu mūsų bendrinė rašomoji kalba būtų gyvavusi jau bent kelis šimtmečius, tai daugelis šių klausimų jau seniai būtų buvę išspręsti ir suvienodinti.

Antroji knygos dalis, kuri ir sudaro beveik 200 puslapių (p. 54-239) yra alfabetiškai sutvarkytas labai naudingų praktiškų patarimų „žodynas“. Ir Nepriklausomoje Lietuvoje dar nebuvo pasiektas tokio lietuvių kalbos vartojimo laipsnio, kur viskas visiems būtų aišku. Laikas buvo labai trumpas; galima sakyti, beveik tik vienos generacijos, ir tai dar nepilnos, laiko tarpas. Nei lietuviai kalbininkai, nei rašytojai bei redaktoriai neturėjo išvystę aiškių gairių, aiškių praktinės

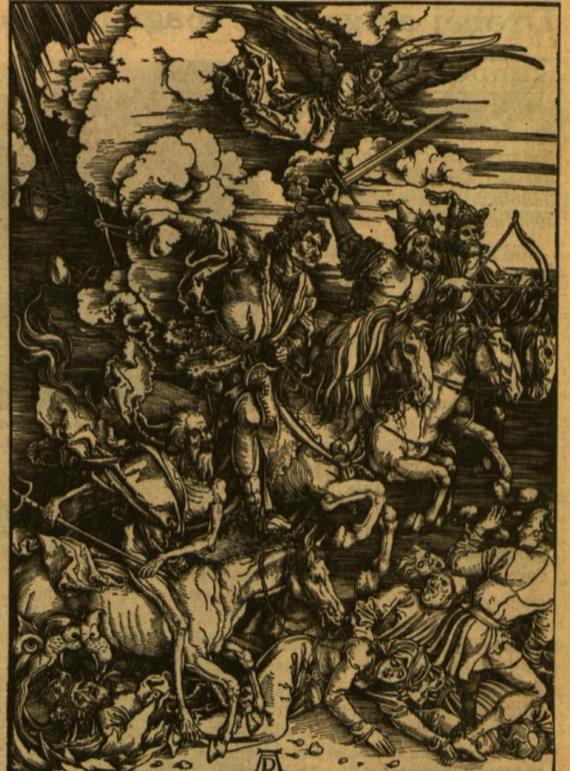
vartosenos taisyklių. Dar buvo vis vartojama daug svetimybų, netikusių vertimų, netikusių išsireiškimų. O čia, iševijoje, žinoma, pradėjo veikti kitų kalbų įtaka. Visa tai ir aiškina bei taiso antroji šios knygos dalis.

Čia rasime nelietuviškų žodžių pavyzdžius ir kaip juos pakeisti geresniais, lietuviškais žodžiais bei išsireiškimais. Yra labai aiškūs nurodymai, kaip nevartoti įvairių prielinksnių, kaip netaisyklingai vartojami įvairūs lietuvių kalbos linksniai ir taip toliau. Sakysime, apie netaisyklingą vietininko vartojimą rasime net devynis puslapius. Visur čia nurodoma, kaip vietoje netaisyklingai vartojamo vietininko geriau vartoti kitą linksnį ir pan. Pačiame gale autorius taip susumuoja:

Vietininko vartojimo klaidų ir mūsų rašomojoje, ir šnekamojoje kalboje daroma labai daug. Šiai lietuvių kalbai nebūdingai vartosenai daug įtakos daro svietimos kalbos, kur vietininko vartoseną yra skirtingai nuo mūsų kalbos. Tad reikia čia daug atsargumo. Drąsiai jį galime vartoti tik tada, kai norime pažymėti vietą. Visais kitais atvejais (laiko, būdo, būvio reikšmėmis) tuoj pagalvokime, ar ne aiškiau ir sklandžiau būtų, jei pavartotume kilmininką ar visai kitaip sudarytume sakinį, vengdami vietininko (p. 233).

Reikia dar pridėti, kad knyga yra rūpestingai išleista, šriftai labai aiškūs. Korektūros klaidų beveik neteko pastebėti, tik viename puslapyje viena pastraipa pakliuvo ne ten, kur reikėjo: tai p. 55, kur pastraipa, prasidedanti žodžiais „Tad iš gyvosios...“ turėjo būti paskutinio žodžio *abuojas* aiškinimo pastraipa. Bet tai yra mažmožis.

Yra lauktina, kad šia labai naudinga knyga rimtai pasinaudos visi, kurie rašo, spausdina, skaito korektūras, redaguoja, taiso kalbą, moko taisyklingai lietuviškai kalbėti ir rašyti. Žodžiu, visi mes, kuriems nors kiek rūpi lietuvių kalbos ugdymas bei taisyklingas vartojimas.

Albrecht Duerer

Iš ciklo „Apokalipsė“ (1498)

Vladas Šlaitas

KODĖL TU BĖGI TOLYN NUO MANEŠ?

Kodėl tu bėgi tolyn nuo maneš? Nėra reikalo niekur bėgti tolyn nuo maneš, nes aš nieko nuo saveš niekad nepriedu ir neatimu. Aš rašau tiktai taip, kaip man liepia rašyti gyvenimas.

KETURI RAITELIAI

Svento Jono regėjimai. Keturi raiteliai danguje. Vienas raitelis su svarstyklėmis. Kąžkodėl man labiausiai patinka raitelis su svarstyklėmis. Ir kodėl gi man labiausiai patinka raitelis su svarstyklėmis? Ogi todėl, kad nėra nieko paslėpta, kas neišeitų į aikštę. Štai kodėl man labiausiai patinka raitelis su svarstyklėmis.

LAIMĖ

Laimė, Kas yra laimė? Apskritai kalbant, laimė yra tai, kas atneša atskiro žmogaus širdžiai džiaugsmo. O kas yra mano asmeniška laimė? Mano asmeniška laimė yra niekam nieko nepavydėti ir pasitenkinti savo eilėraščiais. Ir nors mano eilėraščiai yra nedaug didesni už nieką, bet aš sudedu rankas kryžiumi ir esu laimingiausias žmogus visame pasaulyje.

Literatūros vakaras Chicagoje

Rugsėjo 13 d. Chicagoje, jaunimo Centro mažojoje salėje Santara — Sviesa suruošė literatūros vakarą, kurio programą atliko iš Lietuvos JAV besilankantys Vytautas Martinkus, Algimantas Bučys, Marcelijus Martinaitis ir Laimonas Noreika. Programai vadovavo Nijolė Martinaitytė.

Rašytojas Vytautas Martinkus paskaitė porą ištraukų iš jo vesniausios apsakos „Vidauja“ ir įžanginę istoriją jo romanui *Akmenys*. Poetas ir kritikas Algimantas Bučys paskaitė tuazinę eilėraščių, jų tarpe ir Antanui Skėmai skirtą „Katastrofa“. Poetas Marcelijus Martinaitis paskaitė anksčiau išleisto romano *Who's Who*, tik gaila, kad gana daug kitų žymių ir reikšmingų mūsų muzikų šiaip ir anapus Atlanto liko nepastebėti.

Šis skaitė ankstyvos ir pačios naujausios savo kūrybos — jų tarpe ir publikos nuo seniau pamėgtų Kukučio eilėraščių. Antrojo vakaro daly aktyviai laimonas Noreika pateikė Justino Marcinkevičiaus baladžių ciklą „Devyni broliai“. Po pertraukėles — Simono Daukanto „Kalba lietuvių ir žemaičių“. Būgė su pluoštu karo metų Salomėjos Neries eilėraščių. Atvykstantieji vakarą buvo sutikti pikietuotojų su plakatais. Incidentų nebuvo ir vakaras nebuvo trukdomas. Nuomones ir įsitikinimus pareikšti laisvame krašte sveika, ir sveikintina, jei tai vykdoma kultūringai. Dėl paties literatūros vakaro programos: dalyviai skaitomus kūrinius buvo kruopščiai parinkę, o gausi publika juos išklaušė su dideliu dėmesiu. Buvo ir šventų akimirklų, kada klausytojas galėjo pasiūlyti pokalbį su kūrėju be cenzūros. Bendravimas, tačiau, be abejojimo, labai sunkus, kai viena pusė turi nuolat prisiminti, kad turės duoti atskaitą — tai buvo juntama ir programoje, ypač per antrąją jos dalį.

(ar)

J. S.

Nuomonės ir pastabos

Dėl poezijos ir realybės

Taip norėjau pasidžiaugti intriguojančia antrašte pavadintu Vytauto Bagdanavičiaus straipsniu (*Draugas*, rugsėjo 7 ir 14 d.), bet negalėjau, nes neįstengiau susigaudyti, kas jame dėstoma. Autorius klausia: „Ar poezija yra realybė?“, tačiau visai nepaaiškina, kaip jis šį daugiareikšmį klausimą supranta. O kai neaiški klausimo reikšmė, neaišku ir tai, kur ieškoti teisingo atsakymo ir kaip jį atpažinti.

Štai bent kelios galimos, bet gerokai skirtingos minėto klausimo reikšmės:

1. Ar raidės, kuriomis poezijos žodžiai išspausdinti, yra realybė? (Tai, žinoma, specifinis atvejis bendresnio klausimo: Ar kalbos ženklai yra realybė?)
2. Ar patys žodžiai, kurie sudaro poeziją, yra realybė? (Tai klausimas jau ne apie ženklus — taigi, ne apie raides ar rašmenis — o apie pačius tais ženklais žymimus žodžius, nesvarbu, kaip jie bebūtų užrašyti, o gal ir iš viso neužrašyti, bet tik balsu deklamuoti, juostelėn įrekorduoti ar net vien poeto atmintyje užfiksuoti.)
3. Ar ne patys poezijos žodžiai, bet tai, į ką tie žodžiai nurodo, ką jie nusako, yra realybė? (Žinoma, kad savo ruožtu žodžiai žymi daiktus ar kokius nors kitokius dalykus. Todėl čia klausama, ar dalykai, tiek fiziniai, tiek dvasiniai, apie kuriuos poezija kalba, yra realūs ar nerealūs.)
4. Ar poezijos žodžių reikšmės (semantinė prasme) yra realybė? (Tai specifinis atvejis bendresnio klausimo: Ar iš viso tikrovėje egzistuoja tokie dalykai, kaip žodžių reikšmės?)
5. Ar poezija turi psichologinės, visuomeninės, istorinės galios ar įtakos? Ar ji yra „veiksny“?
6. Ar koks nors poezijos gaba-

Atėitinių jubiliejinio kongreso Chicagoje metu kalbasi kun. Vytautas Bagdanavičius, prof. dr. Juozas Meškauskas, Kongreso rengimo komiteto pirmininkas, ir Juozas Kojelis. Nuotrauka Vidos Kuprytės

Teatrinės paklaidos pataisa

Simpatingai rašantis (ar rašančioji) *Draugo* korespondentas (ar korespondentė) šių metų rugsėjo 14 d. supažindino skaitytojus su ateitininkijos 75 metų jubiliejaus šeimynine vakarone, įvykusia rugpjūčio 30 d. Chicago Jaunimo centre. Aprašyme buvo paminėtas Chicago lietuviškasis teatras: „Kadaise, apie 1950 metus, turėjome Chicagoje gerą teatrą ir gerą režisierių Jurgį Blekaitį“.

Būtų gaila, kad tie, kurie nebeprisimena ano judraus Chicago teatrinio laikotarpio, taptų to vieno sakinio suklandinti. Tai tiesa, kad Blekaitis buvo geras režisierius ir jo

vedamas Atžalyno teatras turėjo gerų pastatymų. Vis dėlto norėtųsi priminti, kad tuo metu Chicagoje aktyvus buvo ir Stasio Pilkos režisuojamas Lietuvių teatras, kuris 1950 m. susijungė su Atžalynu. Šį junginį pasiūvė globoti Chicago Lietuvos lietuvių Bendruomenė. Iš pradžių šio teatro režisieriai buvo S. Pilka ir J. Blekaitis, lygiagrečiai statė veikalus. 1952 m. Blekaitis iš Chicago išvykus ir 1953 m. S. Pilka oficialiai iš teatrinės veiklos pasitraukus, tais pačiais metais LB Kultūros taryba suorganizavo Chicago Lietuvos lietuvių teatru, Chicago Lietuvos lietuvių Bendruomenės globoje. Teatro režisieriais sutiko būti Antanas Rūkas, Gasparas Velička ir Vytautas Valiukas, kurie intensyviai statė veikalus. 1953 m. gale

NAUJI LEIDINIAI

• INTERNATIONAL WHO'S WHO IN MUSIC and Musicians' Directory. Tenth Edition, 1985. International Biographical Centre, Cambridge CB2 3QP, England. 1178 psl. JAV, Kanada doje ir Japonijoje knygą platina Gale Research Company, Book Tower, Detroit, Michigan 48226, USA.

Šių metų pavasarį tarptautinė knygų rinkoje pasirodė nauja, jau dešimta, žymiausių šiuolaikinių pasaulio kompozitorių, dirigentų, vokalistų, instrumentalistų ir aplamai muzikų biografinių žodynų laida. Jame surašyta daugiau kaip 6000 biografijų, kurių tarpe randame ir du lietuvių kompozitorius — Jeronimą Kačinską ir neseniai pasimirusį Juozą Žile-

Drobėj ar granite pagauti žmogaus patirtį

KĘSTUTIS TRIMAKAS

Žodis, tartas per Ateitininkų 75 metų jubiliejinio kongreso Dailės parodos atidarymą Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, 1985 m. rugpjūčio mėn. 30 d.

Kai prieš 75 metus Maskvoj jaunas mintytojas atsisėdo rašyti „Tris pamatinius klausimus“, jo draugas ir dygliais. Du studentai. Pirmasis naujam ateitininkų sąjūdžiui dėjo idėjinį pagrindą. Antrasis jį lydėjo vaizdine palyda. Tiesus protautojas ir lakios vaizduotės jautėjas. Pranas Dovydaitis ir Eliziejus Draugelis. Jų dviejų darbai — Ateities jaunuoju laikraščio pirmuose puslapiuose. Idėja ir vaizdas.

Atbudusioj tautoj taip prasidėjusį jaunuoju sąjūdį Ateities leidėjų vardu Adomas Jakštas-Dambrauskas aptarė kaip siekiantį „tiesos, grožio ir labdaros“. Išjungusieji jį sąjūdį šakojosi darbais pagal tuos tiesos, grožio ir gėrio siekius. Jų tarpe buvo ir tu, kurie j rankas ėmė teptuką, dažus, kaltą ar skeltuvą savo vaizdus, svajones bei idėjas įkūnyti drobėj ar medy, moly ar granite.

Taip, viskas prasideda nuo mažų dalykų. Taip pat ir menas — nuo to, kad vienas urvinis užsimanė sugauti pasiutiškai laukinį stumbrą — nebe ietimi, bet anglimi... ir pasigaives jo pavojingą jėgą, keliais anglies brūkšniais pribloškė jį ant urvo sienos tūkstančiams metų... Vieni palaikė jį burtininku, kiti — juokdariu. O jis, kartą pamatęs stumbrą, norėjo jį visad matyti ir leist matyti kitiems. Atvėręs akis,

Kun. dr. Kęstutis Trimakas atidaro Ateitininkų kongreso dailės parodą 1985 m. rugpjūčio mėn. 30 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

jis troško ir kitiems jas atverti. Taip ir anuomet vakare Maskvoj penkių aukštų namo palėpėj Dovydaitis dėjo idėjinis pagrindus žūt ar būt rimtumu. Rašė ir braukė. Braukė ir rašė. O Draugelis vingiuotais brūkšneliais piešė ant popieriaus lapo... ir atsiskleidė rožė su dygliais ir žiedais. O jis nuėjo miegot ir sapnuot. Lyg jo tik palyda tam dideliu darbu... Bet visi, kurie tikėjo ir dėjo tuos tris Dovydaitio suplanuotus pamatus... visi jie, — ir Dovydaitis pats, ir Draugelis, ir visi kiti po jų — gyvenime grožėjosi žiedais ir buvo duriami jų dygliu... Tai tą ir sakė Draugelis su rože, kad taip bus...

Tai va kas ta palyda — menas, kuris, atverdams akis, palydi gyvenimo patirtį. Nuo urvino burtininko — juokdario iki šių dienų vis kas nors iš žmonių, atvėręs akis iš vidaus ir gelmėj pajutęs spūstį, imasi rizikingo darbo — drobėj ar granite pagauti žmogaus patirtį: ar tai, ką jis mato; ar tai, ką jaučia; ar tai, kuo žavisi; ar kuo baisisi, ar

kas jam nusibodo, ar kas vaidenasi, ar kas mirga, ar kas marga... Ir jei jam pasiseka, tai tampa žmonėms gyvenimo palyda... — kažkas, kas žmones lydi ir kalba apie jų gyvenimą, kaip stumbras ant urvo sienos jau tūkstančius metų... kaip rožė, pamiršta bet tebejauciama gyvenimo žieduos ir dygliaus...

Michelangelo „Pieta“ — motinos skausmas marmure... Gauguin gyvenimo prasmės ieškojimas Tahiti čiabuvių žingsniuose: „Iš kur ateinu?... Kas esu?... Kur einu?“

Munch „Skausmas“ ant baimės tilto... Monet vandens lelijų nekaltumas ant drobės tvenkinio paviršiaus... Picasso „Guernica“ — karo agonija susprogdintuos, sūviūnis subadytuos, suskaldytuos kūnuos...

Viskas — ant drobės, granite ir marmure — žmogaus patirties palyda... Stasys Šalkauskis, rašydamas apie estetinę ateitininkų ideologiją, tvirtino, kad „menas yra grožiui, o grožis

gyvenimo tobulumui“ (Ateitininkų ideologija, p. 135). Menu siekiama grožio, kuris „yra daikto tobulumo spindėjimas pro išviršinę jo formą...“ (p. 130). Galutinai menu — per grožį — siekiama gyvenimo tobulumo, atitikimo „savo normom, turinčiom giliausias savo šaknis amžinoje Dievo esmėje“ (ten pat). Šalkauskis teigė, kad menininkui nereikia savo kūryboj prisiverčiamai to siekti, nes jis „susiharmonizavęs intelektualiniu, doriniu ir estetiniu atžvilgiu, ... visai spontaniškai (savaimingai) respektuoja pagrindinius dailiosios kūrybos dėsnius“ (p. 134). Menininkui reikia savyje būti harmoningam. Tada jis ir savo kūryboj spontaniškai sieks daiktų spindėjimo ir žmonių gyvenimo tobulumo.

75 metų ateitininkijos sukakties kongreso rėmuose yra ir ši dailės paroda — darbai tų, kurie sąjūdyje, atvėrę akis iš vidaus ir gelmėje pajutę spūstį, griebė teptuką, dažus, kaltą ar skaptuką, bandė pagauti žmogaus patirtį drobėj, audekle, moly ar granite. Šie kūriniai yra toji pagauta patirtis, kuri jiems patiems, mums ir kitiems tampa gyvenimo palyda.

Tuos gyvenimo vaizdiniuose palydėjimuose — kaip pirmūno Eliziejaus Draugelio rožė su žiedais ir spygliais — gal atrasime tai, kas atsiliepi ir j mūsų patirtį, kas gal sukelia ir mūmuse žavėsį, gal žadina sąžinę, gal kelia klausimus, gal naujaučia atsakymus — visa tai, kas mus gal padaro labiau žmonėmis mūsų Kūrėjo plūmos.

Šie kūriniai tad gali būti mums autorių dovanojami palydėjimai — pakeliui į grožį, j daiktų spindėjimą, j mūsų gyvenimo tobulumą, kaip ta rožė su dygliais ir žiedais.

Ateitininkų kongreso dailės parodą aplankius

Ateitininkų 75 metų jubiliejinio kongreso proga buvo suruošta dailės paroda, kuri vyko nuo rugpjūčio 30 iki rugšėjo 2 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Parodoje dalyvavo gana didelis būrys ateitininkų menininkų. Tarp jų buvo sunku įžūrėti kokių nors bendrų temų, stilių ar įtakų. Taip pat buvo įjungti darbai iš Čiurlionio galerijos kolekcijos. Dauguma dailininkų neparodė naujų bandymų. Buvo daug jau matytų darbų, reprezentuojančių atskirų dailininkų pažiūras ir stilius.

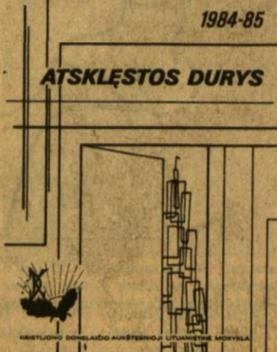
Aliejaus darbų buvo išstatastus Vilija Eivaitė, Dalia Kūlbaitė, Vida Kristolaitytė ir Stasė Smalinskienė. Marija Ambrozaitienė ir Rimas Laniauskas rodė akvarelės darbus. Daina Juozevičienė išstatastė piešinį. Ivarias grafikos technikas vartojo Danguolė Stončiūtė-Kuolienė, Rūta Končiūtė-Saikielienė, Nijolė Palubinskienė ir Giedrė Žumbakienė. Marija Gaižtūnė buvo išstatastus keramikos darbus.

Danguolė Stončiūtė-Kuolienė pasijūzė ankščiau nematytus darbus. Buvo rodoma jos trijų grafikos darbų serija „Pavadinimai“, „Summer Evening“ „Abstraktiniai būdai“ j išreiškia vasaros ramiausių momentus. Viename paveiksle galima pastebėti pievą su gelėm, kitame matyti laivas ant vandens. Šitie naujieji darbai yra atlikti „mixed media“ technika. Švelnios spalvos, kurias j tik dabar yra pradėjusi vartoti, išlietos „monotipiniu“ būdu; paviršiuje j parasykta atvaizdai linoleumo ir raiziniu. Ši technika įveda spontaniš-

kumo jausmą, kurį j siekia pagauti.

Vilijos Eivaitės dideli ir energingi darbai taip pat traukė akį, nes neseniai teko matyti pačius naujausius jos darbus. Pastarieji kabo Chicago A.R.C. galerijoje, grupinėje parodoje, kuri vadinasi „Unscene“. Ateitininkų kongreso parodoje jina rodė senesnius abstrakto darbus. Naujuose darbuose iš abstraktinių sukurių veržiasi Perkūno veidas. Figūratyviniai motyvai sustiprina jos išreikštas mintis.

Parodoje taip pat buvo išstatastus Petro Aleksos skulptūra, Pauliaus Augiaus grafika, Juozas Pautienais tapība. Šie darbai yra Čiurlionio galerijos nuosavybė.

NAUJI LEIDINIAI

Atsklęstos durys. Moksleivių metraštis, 1984-1985. Redaktorė — Regina Kučienė. Chicago: Kristijono Donelaičio aukštesnioji liuanistinė mokykla, 1985. Spaudė Mykolo Morkūno spaustuvė. 191 psl.

Lituanistinių mokyklų leidžiamieji metraščiai yra apčiuopiamas metų darbo ženklas. Čia randame mokinių darbų jau galutinę formą, susipažįstame su jaunais žmonėmis, kurie dažnai sako mums tą, ką jie įsivaizduoja, jog mes norime girdėti, o tačiau neretas atskleidžia mums savo lūkesčius ir svajones. Ir dėl to verta liuanistinių mokyklų metraščius skaityti.

Kristijono Donelaičio aukštesniosios mokyklos Chicagoje vėliausias metrašties didelio formato, su dailiu Jono Maleiškio viršeliu. Gausu Jono Tamulaučio nuotraukų, kurios užfiksuoja istoriją mokyklos mokslo metų veidus ir įvykius. Labai vykę metraščio iliustratorės Rimos Polikaitytės piešiniai.

Susipažįstame su kiekvienu šių metų abiturientu: Lidija Bilute, Paulium Bindoku, Vida Brazaityte, Julija Izokaityte, Rasa Izokaityte, Andrium Kirkliu, Rimu Lukošūnu, Daina Paškute, Rima Paulikaite, Danute Penčylaite, Rima Polikaityte, Tomu Prapuoleniu, Stepu Puodžiūnu, Paulium Rūbu, Taيدا Rudaityte, Jonu Vriakoju, Gintu Šlapkausku. Jų rašinius daugiausia ir sutiksime metraštyje.

Labai puiki mintis kviesti mokyklon apsilankyti mūsų rašytojus ir poetus — matome mokinių rašiniuose įspūdžius iš Birutės Pakelevičiūtės, Kazio Bradno, Anatolijaus Kairio apsilankymų ir jų kūrybos. Daug minčių mokiniams sukelia mokslo metais skaitytos Aloyzo Barono novelės.

Iš pačių mokinių kūrybos j akį krinta Rimos Polikaitytės novelė „911 — laisvė“, Gitos Gilvydytės satyra „Mūsų klasė“, Audros Bankutės eilėraštis „Smėlio pilis“ ir Jono Adicko eilėraštis „Alkanas pasaulis“. Kaip ir ankstesniuose metraščiuose, šiajame pasigendame turinio; kadangi medžiaga tikrai gausi ir įvairi, turinio sudarymas leidiniui padėtų orientuotis ir tėvams bei tėvukams, džiugiai vartantiems jo puslapius, ir eventualiems sociologams, ieškantiems įvalgų ir jauniosios emigracijos kartos pažiūras ir patirtį.

klausimai rūpi. Dėl informacijų galima kreiptis į Dievo Apvaizdos parapijos švietimo komitetą ir Vyskupo talkos būrelio pirmi-ninkę Lidą Rugienę, 30717 Lund Drive, Warren, Michigan, 48093, telefonas (313)573-9448.

Brazaičio raštai

(Atkelta iš 2 psl.) būtų labai įdomios. Zinotume, kuria kryptim ta įtaka vyko. Nors Brazaitis vis rūpinosi politika apvalyti nuo nemoralumo, bet dėl to nemoralumo jam kaip tik teko „daug kartėlio patirti“. Patirtam kartėliui, o taip pat Brazaičio rezistencinės dvasios intuičiai paryskinti galėtų patarnauti dr. Kazio Eringio Drauge paskelbtas straipsnis „Partizaninio karo (1944-1953) keturiasdešimt-mečiui“ (1985 m. rugpjūčio mėn. 10 ir 17 d.). Čia jis, atsiremdamas Brazaičio paruoštais Partizanų knygai papildais, tarp kitų įvykių pasakoja apie oportunistinių avantiūristų vestą kovą prieš idėjinus rezistentus. Prisdengė dviguba (krašto ir išeivijos rezistencijos) klastote, tariamai vykdydami kovojančio krašto valią, Vakaruose įsteigė Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio užsienio delegatūrą — BDPS UD ir paskyrė delegatūros narius. Norėdami laimėti visuomenės palankumą, paskelbė viliojančią krašto primato tezę. Tą „delegatūrą“ visos Vliko grupės pripažino. Net tokie seni politikai vilkai, Krupavičius (krikščionis demokratas) ir Kaminskas-Kairys (socialdemokratas) nors ir sąlyginai, bet pripažino. Tik vienas Juozas Brazaitis, kuris tuo metu Vliuke atstovavo Lietuvų Frontui, iš karto suvokė klastotę ir kviečiamas į BDPS UD atsiskakė jėiti ir ją pripažinti. Avantiūristai, be krašto igaliojimo BDPS UD įsteigė, be krašto atsklausimo ją ir panaikino (1948 m.). Bet pyktis ne tik neužgeso, o išaugo. Kai Deksnys, iškeliaves Lietuvon, skelbė per NKVD (dabar KGB) filtrą leidžiamus viešus prispazinimus, jo draugai Vakaruose steigė ultraslaptą „Brazaičio“ draugiją visų pirma Brazaičiui, kaip pagrindiniam „priešui“, o taip pat ir kai kuriems jo bendraminčiams kompromituoti. Nors „Klevas“ ir nepriėjo, bet prieš Brazaičio dvasios „krikde-mus“ ugnelė dar ir dabar tebeurta. Vienas mėnraštis, kurio redakcijoje galima atpažinti bent du buvusius „Klevo“ narius, šiuo metu savo iltis yra nukreipęs prieš gyvus Brazaičio idėjų bendraminčius.

VLAK'o, BDPS ir „Klevo“ epizodai, artimai liečia Brazaičio asmenį, liudija, kad nedoro jėgos siautėjo ne tik okupuotoje Lietuvoje. Teisybės vardan, praėjus daugiau negu trim dekadom, tikruosius faktus kas nors turėtų paskelbti. Tai būtų kad ir post mortem už Brazaičiui padarytas moralines skriaudas tam tikras atsiteisimas. Iki šiol visų ty „pogrindžių“ dalyviai tyli, lyg vandens į burną paimė. Kiek rašantys yra iki šiol pastebėjęs, du iš tikrai tose intrigosose dalyvavusių savo dalyvavimą viešai yra paneigę. Vargu tai yra garbinga. Dar yra gyvų, kurie buvo BDPS UD ir „Klevo“ organizatoriai ir nariai. Yra ir „Klevo“ draugijos iniciatorius. Kaip būtų gražu, jei kuris nors pasakytų, kaip iš tikro buvo, be kitų niekinimo, savęs aukštinimo, savo draugų baltinimo. Bet ar nepri-trūks moralinės drąsos?

1974 m. redakcinis kolektyvas, paruošęs I Laisvę Brazaičio numerį, savo žodį baigė taip: „Mielas skaitytoja... Iteikiame j Tavo rankas šį I Laisvę numerį, kad geriau pažintum Didįjį Lietuvį, kuris gyvas būdamas norėjo būti nežinomas“. Su didesne teise tą pat galėtų pasakyti penki Brazaičio Raštų tomų redaktoriai. Jiems aciu už tai.

Renginiai ši rudenį

The New Opera Company of Chicago kartu su The Illinois Arts Council „Illinois Arts Week“ proga šio sekmadienio popietę ruošia kompozitoriaus Dariaus Lapinsko paskaitą apie lietuvių liaudies dainas bei ištraukę iš jo operos „Dux Magnus“ koncerta, kurį atliks The New Opera Company of Chicago kolektyvas. Paskaitoje bus išryškinta lietuvių liaudies dainų stiliaus įtaka Igor Stravinsky kūrybos raidai, o taipgi jų panaudojimas operoje „Dux Magnus“. Darius Lapinskas atseks mūsų liaudies dainų kilmę iki jų šakų, paskaita pailiustruodamas senovinių liaudies instrumentų ir liaudies dainininkų muzikinius įrašais. Simtametems lietuvių liaudies dainoms yra būdinga savita disonansinė polifonija, kuri mums skamba nuostabiai moderniskai.

Paskaita ir koncertas įvyks Curtiss Hall, Fine Arts Building, 410 South Michigan Avenue, Chicago, Illinois, šį sekmadienį, rugšėjo mėn. 29 d., 4:30 v. p.p. Įėjimas nemokamas — kviečiami visi Chicago ir apylinkių lietuviai. Renginys remiamas Illinois Arts Council ir National Endowment for the Arts lėšomis.

Balzeko lietuvių kultūros muziejaus vaikų skyrius rengia amerikiečių liaudies meno šakos — antklodžių dygsniavimo (quilting) pamokas jaunimui. Penkių pamokų serija prasidės šeštadienį, spalio 5 d., ir tęsis šeštadieniais iki lapkričio 2 d. imtinai. Laikas — nuo 1 iki 2:30 v.p.p. Pamokos skirtos vaikams nuo 7 iki 14 metų amžiaus bei jų tėvams ir kitiems šeimos nariams. Jas praves Linda Platt, liaudies menininkė ir dygsniavimo specialistė. Per pamokas jį supažindins dalyvius su šio tradicinio amerikiečių liaudies meno istorija, jo pagrindine technika, išmoks karpyti, siūti, parinkti spalvas ir raštus, suderinti lopelius ir užbaigti siuvinį. Įvykdyti darbai bus išstatasti Balzeko muziejaus vaikų skyriuje lapkričio mėnesį. Si programa yra dalis serijos „Offshoots of Ethnic Art Roots: A

Child's Introduction to Multi-Ethnic Folk Arts“, kurią organizuoja City Arts Challenge Grant Program ir remia Chicago Office of Fine Arts, National Endowment for the Arts ir Chicago Community Trust. Registruotis reikia iki spalio 2 d. Daugiau informacijų galima gauti, skambinant Balzeko muziejui — Pat Bakūnas, 947-2441.

Religinės skaitybos būrelis Chicagoje pirmas šio rudens susirinkimas bus spalio mėn. 6 d., sekmadienį, 11 v.r., Jaunimo centro posėdžių kambaryje. Bus diskutuojama W. Taylor Stevenson knyga History as Myth. Knygą referuos ir diskusijas praves Mykolas Drunga ir Algimantas Kezys.

Margučio koncertas įvyks spalio 6 d., 3 v. p.p. Jaunimo centre, Chicagoje. Programoje — solistė Praurimė Ragienė — sopranas ir Linas Dambra — klasikinis gitaristas. Praurimė Ragienė, akompanuojama Manigirido

Dalia Kučienė kalba per Ateitininkų kongreso dailės parodos atidarymą Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, 1985 m. rugpjūčio 30 d. Toliau matyti: kun. dr. Juozas Prunskis, „Draugo“ korespondentas, kun. dr. Valdemaras M. Cukuras, Ateitininkų Federacijos dvasios vadas, ir Juozas Baužys.

Motekaičio, atliks naujai paruoštą repertuarą. Linas Dambra iš Pietų Amerikos yra koncertavęs Argentinoje, Bolivijoje, Venezueloje, El Salvadore ir Hondure. Siemet jis koncertavo kartu su Caracas miesto simfoniniu orkestru. Dabar jis gyvena Denver, Colorado. Margutis kiekvienais metais savo koncertui pasikviečia cikagiškiams dar negirdėtus muzikos menininkus — ir šio sezono koncerte laukiamas gausios Chicago ir apylinkių lietuvių publikos.

Aloyzo Barono 5 metų mirties paminėjimo akademiją ruošia Lietuvių rašytojų draugija š.m. spalio mėn. 11 d., 7:30 v.v. Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje. Programoje — LRD pirmininko Anatolijaus Kairio žodis, po to Aloyzo Barono asmenybės ir kūrybos trumpi aptarimai: Aloyzas Baronas — redaktorius, žurnalistas, Lietuvių Fondo propagatorius (dr. Kazys Ambrozaitis), Aloyzas Baronas — rašytojas (Aušra Liulevičienė), Aloyzas Baronas — asmuo: draugiškumas, visuomeniškumas,

darbštumas, pareigingumas, šeimyniškumas (dr. Petras Kisielius), Aloyzo Barono naujai išleistas pomirtinis eilėraščių rinkinys (Adolfas Markelis). Antroje vakaro dalyje — Aloyzo Barono kūryba. Aktorius Juozas Raudonis skaitys Aloyzo Barono proza. Vitas Laniauskas ir Vincas Olsauskas deklamuos pluoštą jo humoristinių eilėraščių. Iš naujo rinkinio, eilėraščių, padeklamuos Zita Dubauskaitė. Tars žodį rašytojo našlė Nijolė Baronienė. Programa užsklės rašytojas Česlovas Griščiūnas. Po programos bus vaišės. Vakaronės metu vyks Aloyzo Barono knygų ir jo redaguotų leidinių paroda.

Dievo Apvaizdos parapija Detroito ruošia suaugusių dvasinio atsinaujinimo savaitgalį š.m. spalio mėn. 11-13 d. Tai dalis vyskupo Pauliaus Baltakio iniciatyva pastaraisiais metais JAV lietuvių kolonijose sudarytų pasauliečių talkos būrelių veiklos. Detroito šią programą organizuoja ir vykdo Dievo Apvaizdos parapijos švietimo komitetas kartu su Vyskupo talkos būreliu; ja

globoja vyskupas Paulius Baltakis ir parapijos klebonas kun. Viktoras Kristūnėvičius. Savaitgalio programą pravesi pakviesta šios srities žinovė Loretta Girzaitis, kuri yra St. Paul vyskupijos, Minneapolis, Minnesota, religinio auklėjimo direktorė. Amerikos katalikų visuomenėje ji yra pasižymėjusi kaip paskaitininkė ir knygų autorė, parašiusi veikalus: Aids to Adult Scripture Sharing; The Church as Reflecting Community; Your Life: More Radiant than Noonday. Pastaroji liečia ne tik dvasinį brendimą, bet ir asmenybės vystymąsi. Knygas išleido Twenty Third Publications leidykla; savaitgalio metu jas bus galima įsigyti. Loretta Girzaitis, kilusi iš ankstyvosios JAV lietuvių išeivių kartos, yra gimusi Chicagoje; ji kalba lietuviškai.

Numatyta savaitgalio programa: penktadienio vakarą susipažinimas, dalyvaujant Loretai Girzaitis; šeštadienį — pokalbiai „Žvilgsnis į save — Dievo duotas dovanas ir talentus“. „Suaugusių religinis auklėjimasis, jo svarba ir praktiškas vykdymas“, Vyskupo talkos būrelio pasitarimas, kurį praves kun. Antanas Saulaitis, SJ, ir literatūros vakaras, sekmadienį — šv. mišios ir paskaita „Kaip malda išreiškia mane ir aš malda?“. Čia bus svarstoma, kaip pinasi malda ir gyvenimas, kaip jį mus paveikia asmeniškai, o taip pat žmones, su kuriais gyvename, dirbame ir bendraujame. Paskaita bus pailiustruota filmu.

Dažnai kalbame apie dvasinio subrendimo ir religinio išsivystymo stoką lietuvių tarpe, tačiau retai kada pasiryžtame ką nors konkrečiau šiuo reikalu daryti. Klausimus paliekame vyresniam amžiui, tiksliau sakant, senatvei, nors gyvenimo realybė nuolatos reikalauja giliai apmąstyto atsakymo, nuolat reikalingų ir religinės žinios. Dvasinė ramybė, kad ir vyresniam amžiui, neateina savaime; jos reikia sąmoningai siekti. Rengėjai todėl kviečia šio savaitgalio programoje dalyvauti ne vien detroitiešius, bet ir lietuvius iš kitų kolonijų, kuriems šitie

Nuotrauka Vidos Kuprytės